

paa Mands og Kvindes Udnyttelse — Udbytte — af Arbejdstiden. Er Kvindens lavere Time-, Dag-, Uge-, Maaned-, Aarsløn i Hovedsagen bestemt derved, at Kvinden faar mindre Arbejdspræstation frembragt i en given Arbejdstid end Manden — eller er atter her de „ikke økonomiske Aarsager“ eller Kvindens ringere Fordring paa Spil, eller er Markedet ikke frit, som det maa være, naar de økonomiske Forhold klart skal komme frem som de bestemmende..

Skønt Spørgsmaalet her drejer sig om den lige Løn for den lige lange virkelig anvendte Arbejdstid, møder der dog mange Vanskeligheder ved Sammenligningen. Lettest stiller Sagen sig atter ved den egentlige Værdireproduktion, hvor man i talrige Tilfælde ganske objektivt vil kunne afgøre, hvor meget den mandlige Arbejder præsterer pr. Time, og hvor meget den kvindelige Arbejder frembringer — og ligeledes oftest, om Kvaliteten er den samme, eller hvor stor Forskellen er. Det vil dog ikke være rigtigt at standse med at undersøge en enkelt Arbejdstimes Udbytte. Arbejdsgiverne maa oftest tage den samlede Arbejdsdag under eet og Udholdenheden vil her spille en stor Rolle.

Nu kan det vel nok betragtes som paa Forhaand givet, at *Mænd og Kvinder har en ofte meget vidt forskellig Arbejdsevne*, saaledes at det vilde være ganske forkert at gaa ud fra samme Arbejdspræstation i et givet Tidsrum som det almindelige. Paa den anden Side kan man ingenlunde gaa ud fra, at Kvindens Arbejdspræstation overalt er Mandens underlegen. *Den mandlige og den kvindelige Arbejdskrafts Ejendommeligheder* henviser paa Forhaand Kvinden til visse Arbejdsfelter, Manden til andre. Det haarde legemlige Slid vil saaledes nærmest være Mandens — helt ubetinget rigtigt er det ikke: Fanøkonerne besøgede tidligere noget af det haardeste Arbejde, Høstarbejdet, medens Mændene var paa Langfart — men dette og lignende Undtagelsestilfælde som Amazonerne bekræfter i Virkeligheden nærmest Reglen. Det ensformige mekaniske Pillearbejde er oftest Kvindens; Rutinen, den nøjagtige Gentagelse Gang efter Gang er aabenbart ogsaa Kvindens Styrke.

Man vil vel ved en Undersøgelse næppe komme ud over at fastslaa enkelte primitive Grundtræk i Arbejdsanlægget som virkelig ejendommeligt mandlige og ejendommeligt kvin-

delige; men noget vil ganske sikkert kunne naas. Jeg tror man skulde begynde med at opstille visse Postulater f. Eks., at *Kvindens dispositive Evne er ringere end Mandens* — for saa gennem en omfattende Undersøgelse at faa det be- eller afkræftet. Jeg tror den vilde bekræftes. Det er i hvert Tilfælde ejendommeligt, at Kvinderne viser sig talrigere og talrigere i et Erhverv, efterhaanden som dette byder paa flere og flere Muligheder for Arbejde uden indviklede Dispositioner. Dette er saaledes ganske sikkert Tilfældet med *Handelen* for Øjeblikket. Dels byder den i de mange underordnede Kontorbestillinger og i tilsvarende Butiksbestillinger lønnet Beskæftigelse til en stigende Mængde kvindelig Arbejdskraft —; dels omformes Grene af Handelsvirksomheden saaledes at de bliver af mindre dispositiv Natur — og i disse Grene trænger Kvinden ind som „selvstændig“ erhvervsdrivende. Se paa *Detailhandelens Udvikling* i de senere Aaringer, se paa Fabrikudsalgens Ophlostring, se hvorledes faste Priser, afvejede, afmaalte Varer i mærkede Emballager, indreklamerede, indpiskede i Publikums Bevidsthed trænger frem — og man vil indrømme, at den frie Bevægelighed for den enkelte lille handlende og dermed det dispositive ved Forretningen, Gevinstens Afhængighed af heldigt Køb og godt Salg, nu er betydelig formindsket. Detailhandelen bevæger sig i Retning af at blive mere af en *bunden Uddeler-virksomhed* — og nu trænger Kvinden ind.

Der er ikke Tid heller ikke Grund til her at komme længere ind paa dette specielle Spørgsmaal; jeg har blot villet give et Eksempel blandt mange paa et frugtbart Felt for Undersøgelsen af den kvindelige Arbejdskrafts Ejendommelighed. Undersøgelsen heraf synes mig at være et Hovedpunkt i Undersøgelsen af den kvindelige Arbejdskrafts produktive Evne og denne atter afgørende for Løsningen af Problemet: Lige Løn for lige lang Arbejdstid.

Hvad enten man nu beskæftiger sig med vort Hovedproblem: „Lige Løn for lige Arbejde“ paa Stadiet: lige Løn for lige Arbejdspræstation eller Arbejdstid, maa vi væsentligst hente vort Undersøgelsesmateriale fra *Arbejderklassens Arbejdsomraader*. Det er Industriarbejdersken, den polske Roekvindes eller Lagerarbejderskens Akkord- eller Timeløn som er den konkrete

Undersøgelsesgenstand. Men samtidig afgiver disse Undersøgelser Grundvolden for Undersøgelsen af Spørgsmaalet i dets tredje Hovedfase: *Lige Løn for lige Stilling*. Konkret taget er Problemet i disse to første Skikkelser i Hovedsagen et *Underklasseproblem*, i sin tredje Skikkelse er det baade et *Under-, Middel- og Overklasseproblem*.

Der findes „Stillinger“ baade for Underklasse-, Middelklasse- og Overklassekvinder. For Underklassen er *Tyendestillingen* den vigtigste, Middelklassens og Overklassens Kvinder indtager efterhaanden en broget Mængde af Stillinger i de *liberale Erhverv*: ved *Skolen, Sygeplejen, i Administrationen* osv., ved *Transport- og Efterretningsvæsen i Handel, Industri og Pengevæsen*. Deler vi i sociale Lag har vi Kvinder i Stillinger baade i Arbejdergruppen og i Funktionærgruppen, sjældnere i Driftsherregruppen og hvad der kan siges at svare dertil.

At „fylde en Stilling“ betyder nu noget andet end med visse Mellemrum at aflevere saa og saa mange Par færdige Støvler, Strømper eller Veste — eller at udføre saa og saa mange Timers, Dages Arbejde med større eller mindre Udbytte. Det kan betyde noget meget mere eller meget mindre, alt efter Stillingens Art og Vigtighed. — Arbejdsresultatet maales ikke fra Time til Time, fra Dag til Dag, men over et længere Tidsrum og bestaar ikke alene i visse Arbejdspræstationer, men ogsaa blandt andet i dette at være paa sin Plads, være til Stede, være at stole paa, ikke at svigte. Skal en Skriver fylde sin Plads i et Kontors Arbejde, skal han eller hun ikke alene kunne levere saa og saa mange færdigt skrevne Skrivelser af den eller den Længde i god Stand, men skal altid være til Stede indenfor de Rammer, der er afstukket for Stillingen, skal kunne glide ind i Omgivelserne, skal „passe til Pladsen“.

Jo højere, jo mere betroet en Stilling er, des mere springer disse Momenter frem, des mindre ligger Vægten paa bestemte Præstationers Udførelse, paa Udfyldelsen af en vis Arbejdstid. Det kvalificerede Arbejde, det der forudsætter et større Maal af alsidige eller specielle Erfaringer eller teoretisk Uddannelse, eller Arbejdet, som medfører et ganske særligt Ansvar — alt dette har saa lidt med en bestemt Arbejdspræstation at gøre, er saa lidt maaleligt i de enkelte Tilfælde med hinanden, at den Grundmaalestok, vi